

T

TALENT IN DE GYMLES

Goed zijn in je sport; zorg dat je sportief ambassadeur wordt

Wat doen we in de les LO met leerlingen die talent hebben voor een specifieke sport? Stellen we alles in het werk zodat ze zich verder kunnen specialiseren in hun sport, inclusief het geven van vrijstelling voor LO? Of hebben we nog andere doelstellingen dan goed zijn in een specifieke sport? Misschien worden ze nog wel beter in hun sport door mee te doen met de lessen bewegingsonderwijs... Door: Maarten Massink

VERZOEK

Soms krijg je wel eens een briefje met een verzoek of een mededeling van de ouders van een leerling of de leerling vrijstelling mag krijgen van een LO-les omdat er een belangrijke wedstrijd is in het weekend. Een mogelijke blessure, of de inspanningen in de les LO zouden de kans op succes in het weekend kunnen verkleinen. Soms gaat het verzoek verder. Dan beperkt het zich niet tot één LO-les maar is het verzoek gericht op vrijstelling voor het vak voor langere tijd. De leerling traint zoveel, is de redenering, dat er genoeg aan sport en beweging wordt gedaan in de week zodat de les kan worden overgeslagen. Hoe ga je om met een dergelijk verzoek?

TIJD VOOR TRAINING

Vorig jaar kreeg ik een leerling in vier havo van een andere school. Deze leerling vroeg of ze de LO-lessen moest volgen. Op de andere school had ze vrijstelling voor LO. Ze had namelijk veel talent voor dansen. Door de LO-lessen over te slaan kon ze zich beter richten op haar specialiteit en hield ze meer tijd en energie over voor haar danstrainingen. Nu vind ik dat je leerlingen zoveel mogelijk de gelegenheid moet geven om hun talent de ruimte te geven. Of dit nu dansen is of voetballen of turnen of pianospelen of toneelspelelen of noem maar op. Een serieus talent verdient de ruimte en medewerking van de school om dit talent te ontwikkelen. Daarnaast vind ik een algemene ontwikkeling van de leerling en het volgen van een zo volledig mogelijke schoolopleiding ook erg belangrijk en wel om twee redenen.

- 1 Eenzijdig richten op een succesvolle carrière in welke talent dan ook houdt altijd een risico in. Eenzijdige talentontwikkeling, al dan niet succesvol, gepaard met een onvolledige schoolopleiding kan tot frustraties en problemen leiden.

- 2 Het ontwikkelen van het talent is ook zeker gebaat bij het breed ontwikkelen van de persoonlijkheid waar de school een goede leerplaats voor is of hoort te zijn.

Het streven naar een succesvolle combinatie van schoolopleiding en talentontwikkeling is daarmee een voor de hand liggende doelstelling, maar in de praktijk soms lastig uit te voeren. Het vraagt medewerking van school, ouders en leerling en van de vereniging of instantie die het talent wil koesteren. Mijn inziens vraagt dit van de school een evenredige aanpassing van het rooster, waarin alle vakken af en toe een bijdrage leveren door tijd en te ruimte geven aan talentontwikkeling. Aan de andere kant vraagt het van ouders en sportinstanties het belang te onderkennen en ondersteunen van een goede evenwichtige schoolopleiding.

LO OVERSLAAN

Het lijkt een voor de hand liggende gedachte dat LO als eerste overgeslagen kan worden als het gaat om sportief talent. Redenen hiervoor zijn:

- 1 de leerling krijgt genoeg beweging tijdens de trainingen
- 2 de leerling heeft al een enorme voorsprong qua motorische ontwikkeling
- 3 de leerling wordt fysiek al erg belast met zijn trainingen dus moet ontzien worden
- 4 de leerling loopt in de LO-les kans op blessures
- 5 LO heeft geen centraal schriftelijk eindexamen, het vak kent een handelingsdeel dus daar kan makkelijk aan worden voldaan
- 6 de tijdbesparing kan de leerling gebruiken voor zijn specifieke training
- 7 de leerling vindt geen uitdaging meer in de LO-les.

VAKVISIE

De beweegnorm of LO-doelstellingen

Dit lijken allemaal plausibele redenen. Of je dergelijke redenen ook daadwerkelijk accepteert heeft te maken met je vakvisie en de doelstellingen van LO als vak op school. Is het doel van LO de leerlingen veel te laten bewegen, dan is reden 1 goed om leerlingen vrijstelling te geven. Maar dan geldt dat ook voor leerlingen die elke dag met de fiets naar school

FOTO: ANITA RIEMERSMA

komen. Daarmee wordt duidelijk dat voldoen aan de bewegnorm niet hetzelfde is als voldoen aan de doelstellingen voor LO.

Motorische ontwikkeling

Gaat het vooral om de motorische ontwikkeling (reden 2) dan moet ik bekennen dat ik soms leerlingen in de brugklas aantref die veel bewegingsvaardiger zijn dan sommige leerlingen in de examenklas ooit zijn geworden of zullen worden. Zou ik deze leerlingen ook al meteen vrijstelling mogen geven? Het verschil in aanleg voor motorische ontwikkeling is juist aanleiding deze leerlingen te leren omgaan met die verschillen. Ten eerste om oog te krijgen voor verschil in talent, maar ook om vaardigheden te leren (sociale vaardigheden en regelende rollen bijvoorbeeld) die verder gaan dan de motorische vaardigheden. Bovendien is een veelzijdige motorische ontwikkeling juist belangrijk voor de meeste sporten. Een veelzijdige bewegingsontwikkeling is nodig voor goede prestaties op hoog niveau. Johan Cruyff heeft eens gezegd dat in het moderne voetbal een spits zich goed ruimtelijk moet kunnen oriënteren, en dat hij erbij gebaat is als hij zowel linksom als rechtsom een radslag kan maken.

Fysieke belasting aanpassen

Dat de leerling fysiek overbelast raakt door de LO-les lijkt me gezien de aanpassingen die er gedaan worden in de LO-les voor veel leerlingen overdreven. Het is de taak van de LO-docent de fysieke belasting aan te passen aan de fysieke moge-

lijkheden van zijn leerlingen. De talentvolle sporters zullen waarschijnlijk geen enkele moeite hebben met de belasting die er in de reguliere les gevraagd wordt van de leerlingen. Hij of zij zal wat fitheid betreft met kop en schouders uitsteken boven de gemiddelde leerling. Er kunnen natuurlijk wel specifieke LO-momenten zijn waarop een extra belasting gevraagd wordt die strijdig is met zijn trainingsprogramma. Maar hier zullen in overleg met de docent aanpassingen in de belasting kunnen worden afgesproken. Dit is niet anders dan de aanpassingen die soms gedaan moeten worden bij leerlingen die om gezondheidsredenen niet zwaar belast mogen worden.

Blessurerisico gering

Er is altijd een risico dat de leerling geblesseerd raakt. Maar ook hier geldt hetzelfde als bij het vorige punt. De getraindheid en de motorische vaardigheid van deze leerlingen maakt de kans op blessures in de gewone les vele malen kleiner dan bijvoorbeeld de overbelasting en blessurerisico's in de wedstrijden waaraan ze deelnemen. En ook hier geldt dat bij specifieke blessuregevoelige activiteiten er in overleg aanpassingen kunnen worden afgesproken in wijze van deelname of uitvoering. Hierin ligt ook een waardevol leermoment. Ze moeten net zo goed leren dat er aanpassingen moeten worden gedaan aan wedstrijd sport in je lessen om blessurerisico's voor minder getalenteerde leerlingen te vermijden. Aan de andere kant zal de leerling ook gewoon deelnemer zijn in het maatschappelijk verkeer (transport naar school op de fiets, auto) en heeft hij ook een sociaal leven waarin hij moet leren omgaan met het vermijden van gezondheidsrisico's.

LO is handelingsdeel

Het feit dat LO geen CSE heeft maar een vak is met een handelingsdeel, betekent juist dat de handelingsdelen gedurende een langere periode gedaan moeten worden. In die handelingsdelen gaat het om bewegingsvaardigheden maar ook om regelvaardigheden en leren omgaan met veiligheidsrisico's en gezond sportgedrag, meer dan alleen in één specifieke sport situatie. Situaties leren aanpassen en geschikt maken voor uitvoering door leerlingen van verschillend niveau. Juist omdat dit niet op één centraal moment getoetst wordt zoals bij een CSE maar gedurende meerdere schooljaren, is deelname in die LO lessen belangrijk. Hier wordt dit sportgedrag geleerd, getoetst en afgesloten. Het vak levert geen cijfer voor de eindexamenlijst, maar het moet wel met voldoende of goed worden afgetekend.

Evenredig verdelen

LO kan zeker een bijdrage leveren aan de tijdbesparing. Maar daarin moet het net zo zwaar worden aangesproken als de andere vakken. Bij een evenredige verdeling over de vakken blijft er van ieder vak een programmakern over die door de leerling kan worden gehaald.

Kwaliteiten inzetten

Of er nog een uitdaging is voor de leerling in de LO-les hangt samen met de doelen die je de leerlingen voorhoudt. Het gaat

Ook in je sport kun je geblesseerd raken

om bewegingsbegaafde leerlingen, die zeker op hun sportgebied zeer bewegingsbekwaam zijn. Wat hun sport betreft zitten ze aan het plafond van wat er te leren is qua bewegingsvaardigheden, zeker in een LO-les. En ook op andere sportgebieden dan hun eigen sportgebied zullen zij vaak zeer snel vorderingen maken. Toch is er nog iets anders te leren. Het hoogste niveau van sportdeelname is als je door jou kwaliteiten anderen in staat stelt beter te bewegen en sporten. Dat geldt voor sportcompetities van hoog tot laag niveau. Iedere coach weet dat het beste team niet bestaat uit de beste voetballers, maar uit de voetballers die als team het beste presteren. De echte talenten zijn in staat anderen beter te laten spelen en hun kwaliteiten daarvoor in te zetten. Dat geldt zeker ook voor de les LO. Het vraagt begrip en aangepast deelnemen om klasgenoten met minder talent beter te laten spelen. Het vraagt een hoge mate van (spel)beheersing en persoonlijke kwaliteiten om jouw techniek en (tactisch) inzicht in te zetten zodat een ander zich daaraan kan optrekken.

DIENTBAAR SPELEN

Ik heb een zeer getalenteerde basketballer in mijn klas gehad die fantastisch kan dribbelen en ieder team in zijn eentje kon wegspeelen. Hij had één probleem: na korte tijd wilde niemand meer met hem basketballen. Zijn uitdaging moest worden, zijn kwaliteiten zo inzetten dat leerlingen het weer aantrekkelijk vonden met hem te spelen. Bovendien was er de uitdaging leerlingen beter basketbal te laten spelen door zelf aangepast en coachend te spelen. Dat kon hij vooral oefenen in de schoolsituatie waar leerlingen met zeer uiteenlopende bewegingsvaardigheden bij elkaar in een klas zitten. Een hele andere setting dan de basketbalvereniging waar over het algemeen gelijkgestemde en gelijk getalenteerde spelers bij elkaar in een team spelen. Voor hem moest de uitdaging worden: 'ambassadeur' worden voor je eigen sport, basketbal in zijn geval, en voor sport in het algemeen. Zorgen dat anderen bas-

ketbal aantrekkelijk gaan vinden en beter gaan spelen. Door je dienstbaar te maken en dienstbaar te spelen word je niet alleen ambassadeur voor jouw sport maar ook ambassadeur voor sport en bewegen in bredere zin. Je leeft voor en straalt uit dat sport en bewegen belangrijk is, uitdagend is en gedaan kan worden op ieder niveau.

SPORTIEF AMBASSADEUR

Dit duidelijk maken aan leerlingen, en vooral aan de getalenteerde leerlingen, zou een missie kunnen zijn in het omgaan met talent in de klas. Hoe? Door stil te staan bij de functie van het ambassadeurschap en de

voorbeelden die zich aandienen in je les eruit te pikken en te prijzen en zelf hierin voorbeelden te geven. Een aangooi op het eerste honk is niet zo hard mogelijk, maar is juist zo aangepast dat de honkspeler op honk één hem met zijn vangvaardigheid kan vangen en een 'uit' kan maken.

De ambitie voor omgaan met talent in de LO-les is: goed zijn in je sport. Zorg dat je sportief ambassadeur wordt.

Correspondentie: M.Massink1@chello.nl

R ► AFDELINGEN

LEIDEN E.O.

Bijeenkomst voor jonge collega's

Datum: 19 november

Plaats: ROC Leiden, Lammenschanspark

Tijd: 19.00 tot 22.00 uur

Aanmelden: kvlo.leiden@xs4all.nl

Nieuwjaarsborrel Snowworld

Datum: 9 januari 2009

Plaats: Snowworld

Tijd: 16.00 tot 18.00 uur

Volleybaltoernooi

Datum: 4 april 2009

Algemene ledenvergadering

Datum: 23 april 2009